

Nedostatek etického kodexu řeší některé školy vytvořením vlastních norem

Například Etický kodex

ZŠ Jindřicha Pravečka, Výprachtice

Nálada, prostředí, atmosféra a vztahy jsou vytvářeny lidmi,

kterí se ve škole cítí příjemně a svobodně.

Důraz na morální hodnoty je přirozenou součástí demokratické společnosti. Spoléháme na zdravý rozum a dobré vychování.

Žák

- 1. Používám „kouzelná slova“ – děkuji, prosím, dobrý den, nashledanou apod., která k sobě lidi přibližují.
- 2. Nikoho nebiji! – jen slaboši a zbabělci si musí dokazovat svoji sílu.
- 3. Neničím majetek školy – každá věc, která mně posloužila, poslouží i druhým.
- 4. Mluvím pravdu – lež a pomluva mezi slušné lidi nepatří.
- 5. Vážím si sám sebe, svých spolužáků a učitelů.
- 6. Mám důvěru ve své učitele. Věřím, že si mne váží a věří mi, stejně jako já jim.
- 7. Mluvím a chovám se pravdivě. Nedělám ze sebe to, co nejsem, nelžu, nevychloubám se a nezávidím.
- 8. Nevysmívám se nikdy a nikomu. Je to hloupé a ani mně by se to nelíbilo.
- 9. Věřím si, i já jsem v něčem dobrý, výjimečný, jedinečný. Využívám každé příležitosti, abych v sobě objevil(a) a rozvíjel(a) své nadání.
- 10. Víím, že učení je poznávání světa, ve kterém žiji. Chápu jeho důležitost pro můj další život, proto se snažím využívat svých dosavadních poznatků při učení a ty nové si ověřuji v životě.
- 11. Chci dosahovat svých nejlepších možných výsledků a nebojím se si dávat vysoké cíle.
- 12. Nebojím se chyby a neúspěchu. Jsou důležité, protože mě upozorňují, že mám pracovat více nebo jinak.
- 13. Snažím se aktivně naslouchat svému okolí, chodit světem s otevřenými očima, žít aktivně.
- 14. Víím, že nejvíce pro sebe mohu udělat já sám (sama). Učím se proto být samostatným (samostatnou), mít svůj názor, znát svou cenu.
- 15. Chodím do školy rád(a), vždy se na něco těším. Víím, že svým chováním, jednáním a vzhledem reprezentuji nejen sám (sama) sebe, ale i svou školu, na které mi záleží.

● Pedagog

● *Zásady profesionálního chování učitelů Základní školy Jindřicha Pravečka, Výprachtice jsou základní etickou normou vystupování a jednání pedagogů školy.*

- 1. Chráním a ctím dobré jméno a pověst školy.
- 2. Jsem loajální a pracuji v zájmu školy.
- 3. Chovám se vždy a za všech okolností čestně a v souladu s dobrými mravy a odpovědností za své profesionální jednání.
- 4. Zásadně nekritizuji ani žádným způsobem nezlehčuji práci jiných učitelů před žáky, jejich zákonnými zástupci a nepedagogickým personálem.
- 5. V pracovním kolektivu preferuji týmovou práci, při prosazování svých cílů dbám na dané strategie a cíle školy jako celku.
- 6. Případně vzniklé problémy řeším nejdříve na půdě školy. Projevuji ochotu řešit vzniklé problémy a nedorozumění věcně a bez emocí. Neohrožuji prestiž školy vynášením interních dohod a informací. Nesnažím se získávat lepší postavení zpochybňováním kvality práce svých kolegů.
- 7. Usiluji o svůj osobní rozvoj a průběžně si prohlubuji své odborné znalosti. Snažím se vykonávat své povolání na takové odborné úrovni, jaká odpovídá současnému stavu pedagogické vědy a jsem proto povinen udržovat si povědomí o odborném vývoji svého oboru.
- 8. Buduji dobré mezilidské vztahy, posiluji týmovou práci, podporuji vzájemnou důvěru a respekt.
- 9. Mluvím s každým otevřeně a srozumitelně. Komunikuji. Dodržuji dané slovo, jsem důsledný(á) v plnění dohod.
- 10. Jsem si vědom toho, že neetické chování je nepřijatelné nejen u mne samého, ale i u mých kolegů. S pedagogickou prací je neslučitelné takové jednání ignorovat resp. tolerovat a nesnažit se o nápravu. Nedojde-li k nápravě po kontaktování kolegy, informuji vedení školy.
- 11. Mám právo na informace o dění ve škole a mám právo se vyjadřovat ke všem záležitostem týkajícím se chodu školy resp. navrhnout změny.

- 12. Základem mé práce je pozitivní vztah k dítěti, učení, kolegům, ke světu.
- 13. Snažím se, abych mentorský a autoritativní pedagogický přístup uplatňoval v nejnižší nutné míře.
- 14. Nepoužívám fyzické ani psychické násilí, nemanipuluji se žáky z pozice nadřazenosti.
- 15. Požadavky na žáka dané školním řádem uplatňuji i na sebe. Jsem si vědom, že svým pozitivním chováním a jednáním ovlivňuji žáky.
- 16. Rozvíjím intelektuální, tělesný, emocionální, sociální a společenský potenciál každého žáka.
- 17. Podporuji tvůrčí přístup žáků k učení a poznávání, rozvoj fantazie a tvořivosti.
- 18. Oslabuji strach z nového a neznámého, učím žáky zacházet s chybou, posiluji sebedůvěru a zdravé sebevědomí žáka.
- 19. Povzbuzuji nedůvěru k uzavřeným řešením a neměnnosti. Učím žáky hledat, pochybovat, přesvědčovat se.
- 20. Uvádím žáky do informačního systému, učím je orientovat se v něm.
- 21. Vedu své žáky k neustálému hodnocení, sebehodnocení a reflexi.
- 22. Učím děti měnit myšlenky v činy, dokončovat práci, nebýt povrchní, přesně formulovat a argumentovat, dávat si konkrétní cíle odpovídající maximu jejich osobních možností.
- 23. Vedu k aktivnímu naslouchání, rozvoji komunikace.
- 24. Dopřávám dětem dostatek volnosti a svobody, učím je demokratickému chování, pěstuji v nich potřebnou toleranci, spoluzodpovědnost a vzájemnost.
- 25. Přistupuji k dítěti jako k plnohodnotnému člověku, který má stejná lidská práva a povinnosti, jako k partnerovi na cestě za poznáním.
- 26. Nepodávám informace týkající se žáka žádné třetí nezúčastněné straně. (např. třídní schůzky organizuji tak, abych o výsledcích a problémech žáka hovořil jen před jeho zákonnými zástupci.)
- 27. Mám právo na omyl a toleruji omyly druhých zejména při hledání nového.

Rodič

- 1. Nekritizuji nadměrně své dítě. Dítě, které je nadměrně kritizováno, se naučí odsuzovat.
- 2. Nevysmívám se chybám svého dítěte. Dítě, které je vystaveno posměchu, se začne stydět.
- 3. Neponižuji své dítě. Dítě, které je ponižováno, ztrácí sebedůvěru.
- 4. Jsem tolerantní. Dítě, které se setkává s tolerancí, se snáze učí trpělivosti.
- 5. Chválím. Dítě, které je chváleno, získá sebedůvěru.
- 6. Jednám fair. Dítě, s nímž se hraje rovná hra, se naučí spravedlnosti.
- 7. Chovám se přátelsky. Dítě, které je obklopeno přátelstvím, se učí laskavosti.
- 8. Zajišťuji bezpečí. Dítě, které prožívá pocit bezpečí, se naučí důvěřovat.
- 9. Mám rád své dítě a dávám mu to najevo. Dítě, které je milováno, je schopno lásky. Dítě, které je bito, se naučí prát.

Nároky i skutečnost, že současná technická civilizace ohrožují potřebný rozvoj specificky lidských vlastností člověka jako je sebeuvědomování a sebekázeň, mravní cítění, samostatné kritické myšlení atd., naléhavě vyžadují věnovat otázkám lidské osobnosti a kvalitám jejího vývoje mimořádnou pozornost a péči. Oblast vzdělávání a výchovy se tak stává klíčovou, ne méně důležitou než oblast ekonomie. Třetí tisíciletí bývá proto nazýváno érou člověka a výchovy.

- Požadavky na práci učitele nebyvalé vzrůstají. A to nejen vzhledem k rychle přibývajícím vědeckým poznatkům, ale i ke zhoršování sociálního zázemí žáků vlivem převratných změn, zejména pak dysfunkcí v rodinách. Škola je nucena snažit se alespoň zčásti kompenzovat nefunkčnost rodiny a intenzívně hledá způsoby, jak náročnou situaci zvládat.

Vysoké požadavky na osobní předpoklady učitele vyplývají jednak z mnohotvárnosti jeho pedagogické činnosti, jednak z toho, že pedagogickým nástrojem se stává i sama osobnost a chování učitele se všemi jeho vlastnostmi. Jde tedy o komplexní osobní kvality učitele.

Učitelská práce zahrnuje soubor různorodých typů činnosti. Především jde o činnost diagnostickou. Učitel musí poznávat žáka, jeho schopnosti, dovednosti, vědomosti, ale i řadu jeho dalších osobních vlastností jako zájmy, temperament, charakterové rysy atd.

Dále pak práce učitele obsahuje *činnost organizační*, poněvadž se odehrává ve skupinových podmínkách v rámci školní instituce.

Další velmi významnou složkou jsou *činnosti sociální -komunikace, sociální řízení a kooperace*.

Neméně důležitou součástí učitelské práce jsou ovšem i *tvořivé intelektové aktivity* při volbě či vytváření didaktických přístupů a metod pro objasnění látky a její propojení s dalšími znalostmi do uceleného obrazu skutečnosti.

Tyto činnosti jsou ztíženy závažnou okolností - a to, že cílem vzdělávání a výchovy je působení na vnitřní duševní procesy a vlastnosti jedince, které jsou skryté. Nemůžeme je bezprostředně pozorovat, nýbrž poznáváme je pouze nepřímou, usuzováním z vnějších projevů chování. To vyžaduje od učitele nejen dobré pozorovací schopnosti, ale i hlubší psychologické znalosti, dobré usuzovací schopnosti a systematickou práci.

Uvedené složky učitelské práce tedy kromě odborných vědomostí z oborů, které tvoří obsah výukových předmětů, předpokládají také další odborné znalosti psychologické, pedagogicko-didaktické i řadu metodických dovedností.

- Kromě toho ovšem, jak bylo zdůrazněno, učitel působí na žáky celou svou osobností. Stává se pro ně určitým sociálním modelem, s nímž se mohou identifikovat a napodobovat ho, anebo naopak, podnětem negativní identifikace - jakýmsi odstrašujícím příkladem. To znamená, že od učitele se vyžaduje vyspělá osobnost vysokých kvalit, aby se pro žáky mohl stát pozitivním, názorným příkladem, jejich sociálním vzorem.
- K potřebným osobním vlastnostem učitele patří nejen dobré charakterové rysy, empatie a láska k dětem, ale také sociální dovednosti a schopnosti psychického sebeřízení, zahrnující sebedůvěru, sebekritičnost, přiměřené sebehodnocení, sebekontrolu a seberozvíjení. Tyto předpoklady mu umožňují správný přístup k žákům a vytvoření potřebné autority – nikoli autority založené na strachu nebo populistickém nadbíhání a zavděčování se žákům nežádoucími ústupky a nedůslednostmi.

- Výchovně-vzdělávací činnost učitele má povahu sociální interakce a komunikace, která je převážně asymetrická, poněvadž postavení učitele určuje jeho převahu. To však nesmí vést k autoritativním nebo manipulačním praktikám.

Etické aspekty v přístupech učitelů k žákům se specifickými vzdělávacími potřebami

- respektovat osobnost žáka
- žákovi všestranně pomáhat postupovat na cestě jeho osobního vývoje vpřed
- odkrývat žákovy individuální možnosti
- hledat a vytyčovat jeho nejbližší reálné vývojové cíle
- poučovat, povzbuzovat ho v jejich překonávání
- posilovat jeho sebedůvěru
- žáka brát jako aktivní partnerský subjekt pedagogické dialogické interakce, ne pouhý předmět pedagogického formování.

- Učitel respektuje práva dítěte a přistupuje k žákovi jako svébytné osobě obdařené lidskou důstojností.
- Má na zřeteli zdravý vývoj osobnosti svých žáků, jemuž má napomáhat. A to nejen předáváním určitých základních poznatků, ale také uspokojováním jejich duševních potřeb.
- Vychází ze znalosti procesu učení a učí své žáky jak se správně aktivně učit, jak vyhledávat informace, ale také jak množství informací a poznatků organizovat, logicky třídit, zpracovávat a hodnotit je.
- Vede je k utváření soustavy ověřených životních hodnot.
- Rozvíjí rozumové schopnosti žáků - zejména logického kritického myšlení a sleduje také rozvoj jejich vyšších citů -sociálních, estetických a mravních.
- Vede žáky k utváření nezbytných sociálních dovedností - komunikace a spolupráce.
- Obeznamuje se s rodinným zázemím žáků a jejich životní situací.
- Přistupuje k žákům s ohledem na jejich individuální zvláštnosti a jim přizpůsobuje své nároky a požadavky, které musí být přiměřené úrovni a možnostem žáka.
- Stanovuje cíle, které je podněcují k dalšímu vývoji a učí je překonávat překážky, aby získali nezbytnou schopnost čelit nezdaru a frustraci.

- Poskytuje žákům průběžně zpětnovazební informaci o výsledcích, jakých dosahují, o jejich chování, a vždy uplatňuje pedagogický optimismus.
- Usiluje o co nejobektivnější a spravedlivé hodnocení žáků a jejich výkonů.
- Využívá častěji pozitivních prostředků - pochvaly a povzbuzení - než trestů či jiných negativních postupů.
- Soustavně vede žáky k samostatnosti, sebepoznávání a sebekontrolé rozbořením vlastních výkonů, chování a chyb (konstruktivismus).
- Vede žáky k odpovědnosti za svoji práci a veškerou činnost
- Využívá vhodných situací k názornému objasnění mravních zásad, společenských norem a pravidel.
- Učí žáky prakticky jak řešit nedorozumění a konflikty a rozvíjí jejich mravní vědomí.
- Upozorňuje žáky na možná nebezpečí a úskalí, s nimiž se mohou setkat a poučí je, jak lze se jich uchránit a jak jim čelit.
- Věnuje pozornost vztahům žáků - zejména ve třídě, aby nedocházelo k izolování některých jednotlivců, agresivnímu napadání slovním či fyzickému, nebo k šikaně.